

korte mededelingen

Borstbeeld van Thijssse

In 1939 vervaardigde de Haarlemse beeldhouwer Theo van Reyn een borstbeeld van Thijssse. Het borstbeeld werd nimmer aangekocht en werd dus ook nergens geplaatst.

Borstbeeld van Jac. P. Thijssse dat is vervaardigd door Theo van Reyn.
Foto: Henk van Halm.

In 1983 aanvaardde de gemeenteraad van Maastricht de schenking van het beeld en plaatste het in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. In verband met de modernisering is hier tijdelijk geen plaats voor het borstbeeld. De hal, waar het beeld tot voor kort stond, wordt verbouwd tot expositieruimte voor de Mosasaurus, één van de belangrijkste fossielen uit de geschiedenis. Daarom moest voor het borstbeeld een tijdelijk onderkomen worden gevonden. En dat is er nu en wel in de bibliotheek van de Heimans en Thijssse Stichting, Hugo de Vries Centrum, Plantage Middenlaan 2 c, 1018 DD Amsterdam.

Heimans en Thijssse Stichting organiseert symposium

In samenwerking met het Instituut voor Geschiedenis van de Natuurwetenschappen van de Rijksuniversiteit Utrecht organiseert de Heimans en Thijssse Stichting op vrijdag 13 oktober 1995 in de Koningszaal van Artis te Amsterdam een symposium '100 jaar natuurbeleving en natuurbescherming'.

Verscheidene sprekers zullen respectievelijk het verleden, het heden en de toekomst van de be-

langstelling voor de natuur en de natuurbescherming belichten.

's Middags zal nader aandacht worden besteed aan dr. Jac. P. Thijssse en zal de uitreiking plaatsvinden van de Heimans en Thijssse-prijs aan een tweetal Nederlanders, die zich afgelopen periode zeer verdienstelijk hebben gemaakt 'in het voetspoor van Thijssse'. Nadere informatie over het symposium zal later volgen.

Bron: Heimans en Thijssse Nieuwsbrief, nummer 4, 1995 - 1.

Jac. P. Thijssse-tentoonstelling

De Heimans en Thijssse Stichting verzorgt een Jac. P. Thijssse-tentoonstelling in de Openbare Bibliotheek te Amsterdam. Op de begane grond en op alle etages van de centrale vestiging van de bibliotheek op de Prinsengracht 587 worden vitrines ingericht met publikaties, persoonlijke documenten, voorwerpen en dergelijke van en over Thijssse. De tentoonstelling zal vermoedelijk eind oktober 1995 worden geopend en zal de hele maand november voortduren.

De betekenis van Jac. P. Thijssse

Tijdens een discussie met Arnoud van den Berg (in verband met diens redactionele inbreng in het nieuwe boek 'In de ban van vogels' van professor K.H. Voous) over de juiste schrijfwijze van de naam van deze peetvader van de Nederlandse natuurbescherming kwam de vraag op: Is deze Nederlander nu inderdaad zo'n geweldenaar geweest? Is zijn verering nu niet een vorm van nostalgie?

Deze laatste vraag zal wel bevestigend moeten worden beantwoord. Concreet inhoud geven aan Thijssse's ideeën zit er bij de Nederlandse regering helaas niet in (zie Ouwenel 1995). Daarnaast leven Thijssse's ideeën ook nauwelijks bij de meeste mensen, die het aanzicht van landschap en natuur in Nederland mee kunnen bepalen. Het aantal voorbeelden, dat men daarvan kan geven, is legio: boeren, die hun land liever compleet kaal laten liggen dan dat ze de ouderwetse akker(on)kruiden een kansje geven; boeren en gemeentelijke diensten, die wegbermen en dijktafuds millimeters als ware het een gazon; lieden, die het mosselbroed van de steenblokken van de Zuidpier te IJmuiden wegschrapen voor hun eigen gewin, ten koste van de vogels die er van moeten leven.

Het is Thijssse's grote verdienste geweest bij de gewone man en ook bij beleidsbepalers een waardering voor de hen omringende natuur bewust te maken. Misschien was het een tekortkoming, dat Thijssse wat dat betreft te veel vertrouwde in de mensen had. Ook zal het hem ongetwijfeld verdriet hebben gedaan, dat in de huidige ingewikkelde samenleving, met onder andere een subsidieregeling die het mogelijk maakte de natuurwaarde van de strandvlakte van IJmuiden compleet in te ruilen voor het huidige hollepretpark-achtige karakter, praktisch alles wat er

aan natuurbescherming mis kan lopen, ook geheid fout gaat. Alleen concrete dingen, zoals een natuurmonument met een hek eromheen, blijven enigszins in stand. Maar ook hier loeren onverwachte gevaren. Men zou toch nooit verwachten, dat het *weghalen* van nestkasten tot beleid zou worden gemaakt. Of het laten verpieteren van een ooit rijk gebied als de Oostvaardersplassen. Of het kappen van naaldbossen in de duinen. Dat Thijsse dan iemand met een goede en gezonde visie was, blijkt, ook weer op dit punt, uit zijn artikel 'Jong bosch in de duinen', waarvan de kennismaking heden ten dage uitermate nuttig zou zijn voor degenen, die de biotoop in de duinen van Kuifmees, Havik en Zwarte Specht met kortzichtig geweld willen elimineren.

De discussie over de juiste schrijfwijze van zijn naam lijkt hierbij vergeleken van ondergeschikt belang. Maar er lijkt nauwelijks twijfel mogelijk: Thijsse moet met een 'lange ij' en zeker geen 'i-grec'. Behalve, dat Thijsse zelf de neiging had de puntjes op de ij weg te laten (Bos 1995), kan het frequente gebruik van hoofdletters voor eigennamen in onder andere *De Levende Natuur* en op titelpagina's van Thijsse's boeken hier misschien voor verwarfing hebben gezorgd: aan de hoofdletter IJ ontbreken immers de puntjes. THIJSE's naam verschilde echter in druk duidelijk van die van zijn uitgever: VERSLUYS. Thijsse zelf laat in druk verschijnen: 'Thijsse's Hof' ('Het zachte najaar van 1934', *De Levende Natuur* 39: 295 (1935)). Ook Strijbos (1976) aarzelt geen moment en schrijft keer op keer: Thijsse. Het is overigens wel intrigerend, dat in het telefoonboek van Maastricht (waar Thijsse in 1865 werd geboren), geen enkele vermelding van exact die naam voorkomt. Wel staan er vele Thijssens in en daartussen een doodenkele Thyssen!

■ Klaas J. Eigenhuis, Seringenstraat 6, 1431 BJ Aalsmeer.

LITTERATUUR:

- Ouweneel, G.L. (1995) - Europees Natuurbeschermingsjaar en Thysejaar. *Het Vogeljaar* 43 (2): 49.
Smit, J. (1995) - Thyse's Hof herstelt onjuistheden. *Het Vogeljaar* 43 (2): 67.
Strijbos, J.P. (1976) - Vogelvrij. Mensen en tijden die ik gekend heb. Haarlem/Antwerpen.
Thijsse, J.P. (1935) - Jong bosch in de duinen. *De Levende Natuur* 39 (4): 105-110.

IVN-actie 'Natuur in stad en dorp'

De omgeving waarin mensen dagelijks wonen en werken, is van groot belang voor de planten en dierenwereld in ons land. In de stad of in het dorp is natuur te vinden die even waardevol kan zijn als de natuur in een speciaal daarvoor aangekocht reservaat in het buitengebied. Steeds meer soorten solitaire bijen bijvoorbeeld zijn alleen nog te vinden in tuinen en parken en niet meer in het buitengebied. Steden en dorpen zijn ook toevluchtsoorden geworden voor bepaalde spinnesoorten die in het landelijke gebied niet of nauwelijks meer voorkomen. En dat geldt ook voor veel muurplanten. De bewoonde omgeving heeft als leefgebied vooral betekenis voor wezens die zich thuis voelen in een milieu van baksteen en beton.

De stukjes natuur in de woonwereld van de mensen hebben vaak een wankel status. Maar al te gemakkelijk moesten ze wijken voor woningbouw of verkeersdruk. Renovatie van muren heeft de enige Nederlandse populatie van de Muurhagedis op de rand van verdwijnen gebracht. Renovatie van gebouwen treft met name de Gierzwaluw. Dat gebeurt vooral als niemand zich er om bekommert. De Muurhagedis is gered doordat natuurbeschermers aan de bel trokken. De Gierzwaluw krijgt opnieuw kansen dank zij vrijwilligers die zich inspannen voor alternatieve nestgelegenheden als de oude moet verdwijnen. Plekken waar dieren en planten in de stad of het dorp kunnen leven, kunnen ook worden uitgebreid, ontwikkeld en verbeterd. Daar zijn ideeën en hulp voor nodig.

Het Instituut Voor Natuurbeschermingseductie (IVN) is op 6 april 1995 een landelijke actie 'Natuur in stad en dorp' gestart. Daarmee wil het IVN mensen de ogen openen voor de mogelijkheden de eigen leefomgeving te beleven en hen inspireren hun omgeving met andere ogen te zien. Het wil de mensen stimuleren mee te helpen de natuur in de bebouwde omgeving meer kansen te geven.

Om wat voor natuur gaat het?

Dieren en planten komen in de bebouwde omgeving voor dank zij de mens of ondanks de mens. Tot de eerste groep behoren de soorten die gebonden zijn aan een stenig landschap, dat zij vinden in de stad met zijn gebouwen en straten. Meestal zijn dat oorspronkelijk rotsbewoners die hun verspreidingsgebied vanuit de bergachtige streken in Zuid- en Midden-Europa hebben uitgebreid. Gierzwaluw, Huismus en Zwarte Roodstaart hebben hun nest hoog boven de grond in gaten van muren en onder dakpannen. Sommige spinnen, bijen en wespen leven op en in muren. Een aantal muurplanten is zo zeldzaam dat zij speciale bescherming genieten. Bekende muurplanten zijn Muurvaren, Tongvaren, Gele Helmbloem, Muurhavikskruid en Muurleuwebek.

De planten en dieren die ondanks de mens in de stad leven, hebben een bepaalde binding met één of meer vegetatietypen. Vaak zijn het plantesoorten die buiten de bebouwde omgeving schaars of zelfs zeldzaam zijn geworden. Veel insecten vinden hun voedselplanten in ruige terreintjes, tuinen, bermen en plantsoenen, waar wilde planten een kans krijgen. Veel zangvogels zijn voor broed- en schuilgelegenheid aangewezenen op dichte bosschages of struwelen, die in de woonomgeving meestal een tijdelijk karakter hebben.

Waarom is natuur in stad en dorp belangrijk?

In een land als Nederland, dat steeds verder verstedelijkt, heeft de natuur in stad en dorp tegenwoordig een groter maatschappelijk belang dan ooit. Woningbouw, bedrijvigheid, verkeer en vervoer plegen voortdurend nieuwe aanslagen op de beschikbare ruimte. Tegelijkertijd is er een groeiende vraag vanuit de maatschappij naar een gezond milieu, een aantrekkelijke woonomgeving en voldoende natuur van goede kwaliteit.

Natuur zorgt voor afwisseling in de bebouwde omgeving. Groene oasen maken de stad aantrekkelijker voor de bewoners. Stukjes grond, waar de natuur kansen krijgt, bieden mogelijkheden voor allerlei belevenissen en ontdekkingen.

Wat kun je er zelf aan doen?

Er is maar weinig nodig voor de natuur om haar kans te grijpen. Tegen de trottoirrand bloeien Paardebloemen en het gras groeit tussen de tegels, als er weinig op wordt gelopen. Als in zulke streepjes grond al uit zichzelf iets gaat groeien, wat zal er dan gebeuren als echt ruimte wordt geboden?

Die ruimte bieden is mensenwerk. Daarvoor moet je proberen jezelf en anderen letterlijk en figuurlijk over de drempel te helpen.

Bij jezelf beginnend kun je het dierenleven in je eigen tuin bevorderen door niet meer met gif te spuiten, geen kunstmest te strooien en er meer inheemse planten in te zetten en er wat gekweekte uit te halen. Nectarplanten zaaien en potten in bloembakken en potten. Het kan leuk zijn een geveltuintje aan te leggen voor je huis en daar wilde planten in te zetten. Of wat dacht je van een grote bloembak op straat, in plaats van een geparkeerde auto?

Wie weet steek je ook de burens aan. Die willen misschien ook zo'n interessante tuin met vlinders en hommels. Of je kunt met zijn allen afspreken op geschikte plekken gierzwaluwdekpannen aan te laten brengen. Met zulke zaken kan de actie 'Natuur in stad en dorp' beginnen. Je kunt een lezing over Gierzwaluwen en gierzwaluwbescherming organiseren in het wijkgebouw, waarvoor je de bewoners en bestuurders van de woningbouwvereniging uitnodigt. Als meer mensen willen gaan tuinieren met wilde planten, kan het een goed idee zijn een cursus te organiseren, zodat iedereen leert hoe je die andere manier van tuinieren aanpakt, welke wilde planten geschikt zijn voor de tuin en wat er allemaal mogelijk is. En als tien mensen in een straat een geveltuintje aan willen leggen, is het prettig als de gemeente de oude tegels en het zand dat daaronder ligt weghaalt en een vrachteschone zwarte aarde levert. Het wordt natuurlijk helemaal leuk als je de gemeente zó ver krijgt dat ze wilde planten tegen een gereduceerde prijs of zelfs gratis levert.

Het IVN helpt om meer ruimte voor natuur in stad en dorp te krijgen!

Vraag informatie over de afdeling in de buurt. Bel of schrijf het landelijke bureau: IVN, postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020 - 6 228 115. En bel voor hulp aan Gierzwaluwen naar mevrouw M. Mourmans-Leinders, Zundertseweg 84, 4707 PB Roosendaal, 01650 - 35 810.

■ Henk van Halm, Arno 2, 1186 LG Amstelveen, 020 - 6 228 115.

Extra bescherming voor belangrijke Engelse vogelgebieden

De moerasgebieden langs de rivier de Crouch in Essex, bij Londen, zijn aangewezen als speciaal beschermd gebied (Special Protection Area - SPA) voor vogels. De desbetreffende gebieden zijn wetlands van internationale betekenis. De moerasgebieden hebben een omvang van

meer dan negenhonderd hectare en bestaan uit zilte vlaktes en weidegebieden. Zij zijn een geschikt overwinteringsgebied voor duizenden watervogels, waaronder meer dan één procent van de wereldpopulatie van de Zwartbuitkrokgans en aanzienlijke aantallen andere overwinterende watervogels en steltlopers, zoals Smient, Pijlstaart, Kemphaan en Tureluur. In het gebied komen ook een aantal zeldzame planten en ongewervelde dieren voor.

Volgens de Europese Richtlijn voor de bescherming van in het wild levende vogels, die in 1979 is uitgegeven, zijn de lidstaten verplicht de Europese Commissie een opgave te verstrekken van gebieden die van belang zijn voor de bescherming van vogels. Het Verenigd Koninkrijk is ook mede-ondertekenaar van de conventie van internationaal belangrijke wetlands, speciaal indien deze van belang zijn als watervogelhabitat. Deze conventie wordt aangeduid als de 'Ramsar Conventie', naar de stad waarin de eerste zitting in 1971 werd gehouden. De doelstellingen van deze conferentie zijn het tegengaan van de sterk toenemende aantastingen en het verlies van dergelijke gebieden en het verantwoord gebruik er van te bevorderen.

Om een gebied te kunnen classificeren als een beschermd gebied volgens de criteria die gelden krachtens de richtlijn, moet het eerst worden aangewezen als een gebied van speciaal wetenschappelijk belang (Site of Special Scientific Interest - SSSI) volgens paragraaf 28 van de Wildlife and Countryside Act 1981. Door deze aanwijzing krijgt het desbetreffende gebied wettelijke bescherming tegen activiteiten die aantasting zijn van de natuurbeschermingsbelangen.

De aanwijzing als speciaal natuurgebied betekent een erkenning van het internationaal belang van het gebied en het betekent dat plannen en voorstellen voor ontwikkeling en gebruik van het gebied die een aantasting kunnen zijn voor de natuurbeschermingsbelangen, slechts kunnen worden toegestaan indien er zeer uitzonderlijke redenen zijn.

In het Verenigd Koninkrijk zijn nu 103 gebieden aangewezen als speciaal beschermd gebied (SPA). De gezamenlijke oppervlakte van deze gebieden is meer dan 324.000 hectare. Daarnaast zijn er zeven Ramsargebieden, met een gezamenlijke oppervlakte van meer dan 360.000 hectare.

■ Voor meer informatie over de beschermde gebieden in Groot-Brittannië kunt u terecht bij de Britse Ambassade, telefoon 070 - 4 270 325 of bij het Department of the Environment, 2 Marsham Street, London SW1P 3EB, Engeland, telefoon +44-171.276.0929.

Baggerveen

De Stichting Baggerveen heeft een folder uitgegeven waarin de Grauwe Klauwier wordt voorgesteld als graadmeter voor natuurherstel. In het Baggerveen komt de Grauwe Klauwier, in voor hedendaagse Nederlandse begrippen, in grote aantallen voor. Men kan van de stichting donateur worden of projecten sponsoren.

Nadere informatie: Stichting Baggerveen, Borgerbrink 58, 7812 ND Emmen, 05910 - 12 367.

Andri Binsbergen onderscheiden met de Gouden Lepelaar

Gebruik makend van een wachtgeld-/VUT-regeling heeft Andri Binsbergen op 7 april 1995 op het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij afscheid genomen van zijn collega's en zijn vele relaties uit kringen van vogelbeschermers en anderen. Na ruim 26 jaar als ambtelijk natuurbeschermer, eerst bij het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en later bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij actief te zijn geweest, maakte hij op zestigjarige leeftijd gebruik van een wachtgeld-/VUT-regeling. Bij die gelegenheid werd hij door Vogelbescherming Nederland onderscheiden met de Gouden Lepelaar, die hem tijdens de receptie werd opgespeld door waarnemend voorzitter R.P.F. van der Mark van Vogelbescherming.

Tijdens zijn ambtelijke loopbaan hield Andri Binsbergen zich bezig met de uitvoering van de Vogelwet 1936 en de meest uiteenlopende vogelbeschermingszaken. In zijn CRM-tijd* hield hij zich als inspecteur-vogelbescherming ook bezig met de controle op de naleving van de Vogelwet en gaf hij leiding aan het korps onbezoldigde Controleurs-Vogelwet 1936. De laatste jaren had hij het andere andere druk met de herziening van de Vogelwet, die uiteindelijk vorig jaar van kracht werd.

Andri Binsbergen (links) wordt de Gouden Lepelaar opgespeld door waarnemend voorzitter van Vogelbescherming, R.P.F. van der Mark, Den Haag, 7 april 1995.

Op het internationale vlak was hij actief als lid van het Ornis-Comité, dat zich bezighoudt met de uitvoering van de EG-Vogelrichtlijn, en van de Werkgroep Jacht en Vogels van de Benelux, welke werkgroep uitvoering geeft aan de Benelux-overeenkomst op het gebied van de jacht en de vogelbescherming. Daarnaast was hij jarenlang lid van de Nederlandse sectie van de Internationale Raad voor Vogelbescherming, de ICBP (thans BirdLife International).

Ook buiten diensttijd heeft hij zich altijd in ruime mate beziggehouden met vogels, in het bijzonder met de problemen die hun behoud en de bescherming betreffen. In dat verband kan onder andere de door hem sinds 1980 bewerkte en van een uitleg voorziene uitgave van de Vogelwet 1936 in de Editie Schuurman & Jordens (uitgegeven bij W.E.J. Tjeenk Willink te Zwolle) worden

genoemd. Bovendien gaf hij in talloze artikelen, onder andere in Het Vogeljaar, uitleg van het juiste gebruik van onze Vogelwet en daar aanvullingen en wijzigingen op. Van 1984-1992 is hij lid geweest en is hij dat sinds 1994 opnieuw van de Ledenraad van Vogelbescherming Nederland. Tevens is hij lid van de Werkgroep Vogelasielen, de Kerkuilenwerkgroep Nederland en de Werkgroep Roofvogels Nederland.

Op Texel, waar hij vóór zijn vertrek naar het Haagse woonde en waarheen hij recent is teruggekeerd, heeft hij zich ook vele jaren ingespannen om zijn kennis van vogels en de noodzaak van bescherming daarvan uit te dragen. Hij deed dat door het schrijven van artikelen in de Texelse Courant en doet dat nu in een maandelijks rubriek voor Radio Texel. Vanuit zijn functie bij het ministerie heeft hij jarenlang een belangrijke bijdrage geleverd aan het natuurbeschermingswerk in zijn algemeenheid en de vogelbescherming in het bijzonder.

Rechtvaardiging plezierjacht is geen optelsom van gelegenheidsargumenten

'Jagers zorgen voor toezicht in het buitengebied', stelt de heer Lulof, PR-medewerker van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV), zelfvoldaan vast in Het Vogeljaar 1995/2. Maar wie houdt dan toezicht op de jagers? Een veel gehoorde klacht in de buitengebieden. Ook daar hebben de jagers over nagedacht en ze hebben er de volgende constructie op bedacht. De lokale jagersverenigingen zijn inmiddels allemaal opgegaan in Wildbeheereenheden (WBE). Aanbevolen wordt in iedere WBE minstens één, maar liefst meer jagende politiemensen aan te stellen als toezichthouders binnen het jachtgebied van de WBE. Dat heeft over en weer voordelen. De politiemag meestal gratis meejagen in ruil voor toezicht op een oogje dichtknippen, al naar gelang het beste uitkomt. Niemand zal graag zijn mede-leden of diens relaties bekeuren. Bovendien heeft het een officieel tintje omdat de toezichthouder bekendstaat als politiemag. Wat de heer Lulof heilzaam acht voor de natuur, wordt in de praktijk als een ongewenste belangenverstrengeling ervan. Toezicht op jachtactiviteiten dient plaats te vinden door onafhankelijke opsporingsambtenaren.

Jagers doen mee aan het Herstelplan Patrijs. Door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) worden er tienduizenden guldens subsidie voor dit plan verstrekt. Maar de jacht gaat gewoon door. Er worden jaarlijks 15.000 Patrijzen geschoten.

Volgens Lulof wordt de Jachtwet voortdurend aangepast aan de nieuwste inzichten. Dat is niet de verdienste van de KNJV. Toen in 1993 de Nota Jacht en Wildbeheer van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij werd gepresenteerd, waarin werd aangekondigd de jacht in nationale parken en andere natuurgebieden te verbieden, was het juist de KNJV die hier fel tegen protesteerde. In een verklaring werd gesteld: *'Jagers worden op deze manier gedemotiveerd om verder mee te werken aan WBE's'*.

Jagers betalen door hun bijdrage aan het Jachtfonds tevens de wildschade (1993/1994 f. 5.000.000,-) schrijft Lulof pocherig. Dat is onjuist. Het budget van het Jachtfonds bedroeg in 1993 f. 5.410.000,-. Door het Jachtfonds werd f. 4.270.000,- aan wildschade uitgekeerd.

De bijdrage van jachtaktehouders bedroeg f. 3.280.000,-. Van dat bedrag vloeit echter f. 300.000,- rechtstreeks terug in de kas van de KNJV in de vorm van een vaste bijdrage aan het blad van de KNJV en de loonkosten van de KNJV-regioconsulenten. Nog eens f. 150.000,- gingen naar diverse kleine jachtclubs. Voor de 'biotoopverbeterende' maatregelen kregen de jagers f. 100.000,- teruggestort. Verder wordt het Jachtfonds gevoed uit de algemene middelen, dus door ons belastingbetalers.

Dat de heer Lulof nu juist de verjaging van Rotganzen op Texel moet noemen. Op het andere waddeneiland Terschelling doet de plaatselijke WBE juist krampachtige pogingen om op Rotganzen te mogen jagen, ondanks een inmiddels vijftienjarig verbod van de rechter. Alle schoonmaakdagen, vogeltellingen en weidevogelbescherming ten spijt, toont dat onverbloemd de ware intenties van jagers.

■ Stichting Kritisch Faunabeheer, Rita Stockmann.

'Vogelbescherming' spreekt onwaarheid

In de januari-aflevering van het mooie blad 'Vogels' van Vogelbescherming te Zeist stonden enkele ernstige en ontsierende missers. In de rubriek 'Vogelvlucht' werd geschreven over de nieuwe regeling zoals die met ingang van maart 1994 geldt met betrekking tot het zoeken en rapen van kievitseieren. In het artikelje wordt gesuggereerd, dat iedereen die kievitseieren zoekt persoonlijk zou zijn gehouden óók aan de nazorg te doen. Dat is onjuist.

De schrijver gaat waarschijnlijk af op de letterlijke tekst van de toegevoegde zin aan lid vier van artikel 17 door het amendement Swildens-Rozendaal (PvdA) / Esselink (CDA) op 2 maart 1993. Inderdaad kan deze zin moeilijk anders worden uitgelegd dan een verplichting 'in de persoon'. Staatssecretaris Gabor echter interpreteerde in het debat in de Eerste Kamer op 26 oktober 1993 die zin aldus:

'Je hoeft die nazorg niet zelf te doen. Je kunt ook anderen in staat stellen om in gezamenlijkheid die nazorg te doen.' (Handelingen bladzijde 229). En:

'Als je daarin je bijdrage levert, dan doe je mee aan de bescherming. Je stelt dan anderen in staat om dat in gezamenlijkheid te doen.' (Handelingen bladzijde 230). En:

'Het gaat er niet om wie de nazorg doet. Het gaat erom dat er nazorg is en dat kan ook op een andere wijze gebeuren.' (Handelingen bladzijde 235). En:

'De eierzoekers kunnen er wel aan bijdragen dat dit soort dingen tot stand komen. Dat is een afgeleide vorm en dat is niet een persoonsgebonden nazorg. Dat is mijn interpretatie.' (Handelingen bladzijde 235). En:

'Je hebt een verplichting om dat tot stand te

brengen, maar dit betekent niet dat je dit in persoon en ter plekke zelf moet gaan doen.' (Handelingen bladzijde 235).

De inhoud van deze citaten is eenduidig. Deze uitleg komt volledig overeen met hetgeen de Bond voor Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW) altijd heeft voorgestaan: een stimulerende koppeling tussen de weidevogelbescherming en het kievitseierenzoeken, maar geen 'verplichte binding' tussen het recht van kievitseierenzoeken en de verplichting tot nazorg.

Dat standpunt komt voort uit de bedoelingen van de BFVW met betrekking tot de weidevogelbescherming: het bewaren van een stimulerend verband tussen het 'lijpaaisykjen' en de nazorg, zonder 'anders-geïnspireerden' uit te sluiten. Het behouden van het emotionele hart, maar tegelijkertijd de rationele motor voor de bescherming.

Uitsluitend van wie dan ook in de Nederlandse weidevogelbescherming is een luxe die wij ons niet kunnen permitteren!

De Senaat aanvaardde deze ruime uitleg van de staatssecretaris. In de Ministeriële Regeling zoeken en rapen van kievitseieren (Staatscourant, 22 februari 1994) wordt deze 'verplichte binding' dan ook niet teruggevonden. Om de duidelijk aanwezige spanning op te heffen tussen de formuleringen van de wettekst en de inhoud van de Ministeriële Regeling, heeft de BFVW intussen aan de beide Vaste Commissies voorgesteld de toegevoegde zin aan lid vier te wijzigen en te spreken van 'een bijdrage leveren aan'. Dat is in overeenstemming met de inhoud van de discussie, zoals die in beide Kamers werd gevoerd.

Dat brengt mij op het tweede bezwaar tegen het gewraakte artikelje in 'Vogels'. Het vermeldt: *'In het hele land zijn duizenden vrijwillige weidevogelbeschermers actief die in het geheel geen eieren rapen.'*

Midas Dekkers gaf in de afgelopen tijd via verscheidene media lucht aan zijn opvattingen dat Nederlandse natuurorganisaties *'bedriegen en liegen, bij voortduring en met voorbedachten rade'*. Dat gaat erg ver, maar de gewraakte zin voldoet naar mijn stellige overtuiging inderdaad volkomen aan de (dis)kwalificatie, die Dekkers zich permitteerde. De feiten zijn namelijk, dat iets minder dan 900 van de in totaal 4600 Nederlandse vrijwilligers (cijfers 1993) zichzelf niet eierzoeker noemt (Het Vogeljaar, 1994, nummer 3). Van alle vrijwilligers woonden er 3850 in Friesland. In 1994 al 4250. Negentig procent van hen noemt zich 'aaisiker'.

Die eierzoeker is, hoe 'Vogelbescherming' het ook Wendt of keert, onbetwist de centrale pijler waarop in ons land de legselgerichte, daadwerkelijke weidevogelbescherming steunt!

Het stelselmatig negeren van deze relatie in de afgelopen tientallen jaren door 'Vogelbescherming' is een kwalijke zaak. De negatieve beeldvorming die aldus 'bij voortduring' en 'met voorbedachten rade' in stand gehouden is, valt op geen enkele wijze te rechtvaardigen. Het weglaten van essentiële gegevens is daarbij net zo ernstig als het verkeerd weergeven van de feiten. Naar mijn persoonlijke overtuiging heeft deze stelselmatige, negatieve en onvolledige bood-

schap bovendien, vooral vanwege de gevolgen die ze heeft gehad voor de gastvrijheid van de boeren buiten de provincie voor de hele trits van weidevogels, eierzoecker en nazorger, een mogelijke ontwikkeling van het model-Friesland buiten de grenzen van die provincie, in ernstige mate gefrustreerd.

Ten slotte, de opmerking in het 'Vogels'-artikelje: *'Rapers - met name Friezen - gaan tot ver over de provinciegrenzen om eieren te rapen. Dat hierbij aan nazorg wordt gedaan, lijkt niet erg geloofwaardig.'* bevat in ieder geval overduidelijk de suggestie dat het zoeken en rapen van kievitseieren schade zou doen.

Die suggestie is onjuist. De Nederlandse weidevogelbiologen geven als hun mening dat de 'ecologische onschuld' van de eierzoecker niet kan worden weersproken. Elke nazorg die plaatsvindt, hoe gering ook, is dan een méérwaarde.

Bovendien moet men niet vergeten, dat vaak gezocht (en geraapt) wordt op maïsvelden, waarbij het écht de vraag is of het weghalen van de eieren vóórdat alle noodzakelijke bewerkingen (vier op z'n minst!) plaatsvinden, wel zo slecht is voor de Kievit. Naarmate deze soort langer heeft gebreed en vervolgens toch nog het legsel verliest, wordt de legdrang geringer. Is het dan niet beter, die eerste eieren maar op te zoeken en mee te nemen, inplaats van ze in een later stadium onder de grote landbouwmachines - bebroed en wel - te moeten zien vermorzelen, en de juiste legdrang zo te 'manipuleren' tot een rustperiode aanbreekt op de maïsvelden? En, die 'eierappers' willen ná de sluitingsdatum nog wel eens veranderen in nazorgers, zo ver komt de ploegschaar niet...

Tallos zijn echter ondertussen ook de voorbeelden waarbij juist Friese eierzoeckers 'om utens' als ware nazorg-zendingen in het Brabantse of in Limburg aan de boeren voorlichting te geven, soms gewapend met videofilms die zij in 'it Hei-

telân' van hun eigen 'neisoarch' maakten.

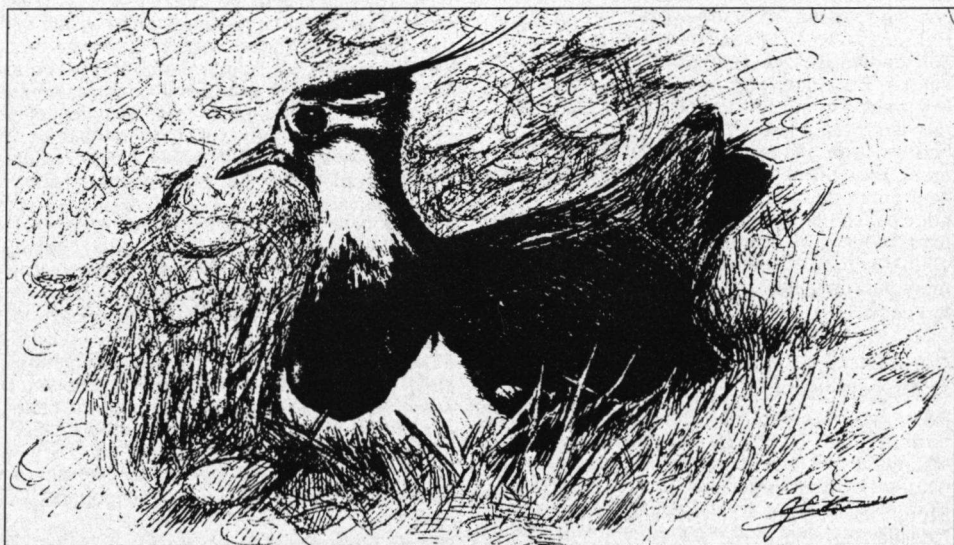
De BFWV heeft intussen aan de minister gevraagd de wet enigszins op te rekken. De oude tekst van 1936, toen 'wise use' en 'partnership with nature' nog onbekende begrippen waren, past toch niet meer goed bij de zo succesvolle Friese aanpak, waarin de gastvrije boer en 'it frije Fryske fjild' zo'n prominente rol vervullen.

Moderne opvattingen van natuurbescherming waarbij enig onschuldig gebruik van de natuur niet wordt uitgesloten, zeker niet als omvangrijke betrokkenheid, kennis en beschermingsinzet het resultaat zijn, noodzaken tot ruimere formuleringen, meent de BFWV. Een soepeler wettelijk kader neemt daarnaast - belangrijke nevenaspect dat pleit voor een landelijke benadering - een blokkade weg om het BFWV-werkmodel ook buiten Friesland betere ontwikkelingskansen te geven.

'Vogelbescherming' heeft meteen sterk afkeurend gereageerd op het BFWV-initiatief. Die stap is onbegrijpelijk. Een blokkade van de Friese werkwijze gaat ten koste van weidevogels. 'Vogelbescherming' vaart daarmee een bizarre koers van pure obstructie. Ze moet oppassen niet als gids-organisatie voor weidevogelbescherming op deze wijze de diepte in te glijden en slechts, koste wat kost, vast te houden aan polarisatie naar de BFWV en de eierzoecker, desnoods over de rug van de weidevogels en hun bescherming.

Graag wil ik ten slotte de redactie van 'Het Vogeljaar' een compliment maken voor het opnemen van dit verhaal in haar kolommen. Maar is het eigenlijk niet treurig dat in dit tijdperk van communicatie dit de enige weg is waarlangs de BFWV kan communiceren met de achterban van haar landelijke grote broer over 'de achterkant van het kievitseierenzoeken'?

■ Sake P. Roodbergen, F. Kuipersstrjitte 15, 8491 DE Akkrum, 05665 - 1480.

Gaat het nu om de Kievit of om het ei?

Tekening: G. Krottje, Sint Annaparochie.

Vogelbescherming Nederland over het rapen van kievitseieren

Eerst met belangstelling en later met stijgende verbazing heb ik het verhaal van de heer Roodbergen gelezen. De heer Roodbergen vindt dat bescherming van weidevogels is gebaat is bij het uithalen van kievitsnesten. Vogelbescherming Nederland is van mening dat het uithalen van nesten, ook als het om te overleven, noch leveren kievitseieren een substantiële bijdrage aan ons voedselpakket. Dat de populatie-omvang er niet aantoonbaar door wordt geschaad, is ook geen argument. Van andere soorten die het zelfs beter gaat dan de Kievit gaan wij toch ook niet de nesten uithalen. De invloed op risicospreiding en natuurlijke differentiatie binnen de soort wordt door voorstanders van eieren rapen gemakshalve maar buiten beschouwing gelaten.

Wat dan als argument overblijft is dat het uithalen van kievitsnesten nodig zou zijn om weidevogelbeschermers te motiveren. Dat moet een vreemd argument zijn voor ieder die zich jaar in jaar uit belangeloos inzet voor de bescherming van vogels. Op allerlei manieren wordt er door duizenden vrijwilligers gewerkt aan de bescherming van diverse soorten. Die vrijwilligers, meestal samenwerkend in vogelwerkgroepen, hebben nog nooit bedacht dat ze de nesten van vogels zouden moeten uithalen om gemotiveerd te blijven. Ook een toenemend aantal weidevogelbeschermers blijken zich jaar na jaar in te willen zetten zonder dat zij nesten uithalen. Zelfs in Fryslân. Die vogelbeschermers zoeken ook nesten. Die vogelbeschermers halen de nesten niet eerst uit, doch zijn blij als door hun inspanning het gevonden legsel uitkomt. Betrokkenheid bij en zorg voor de ons omringende natuur blijkt heel goed mogelijk zonder er zelf materieel voordeel van te hebben. Tekenend in dit verband is dat een persoonlijke verplichting tot weidevogelbescherming voor degene die op het perceel de eieren heeft geraapt, door de heer Roodbergen stelselmatig wordt afgewezen.

Het rapen van kievitseieren kan alleen nog als een traditie worden gezien. Niet meer en niet minder. Elk ander argument leidt tot een veel woorden vergende drogredenering. De afgelopen jaren (en ook nu weer) is gebleken dat de heer Roodbergen en met hem de BFWV steeds meer woorden nodig hebben om die drogredenering aan de man te brengen.

Vogelbescherming Nederland heeft een eenvoudige boodschap. Het uithalen van nesten, ook als die van de Kievit zijn, is overbodig en niet meer van deze tijd.

■ Eric Wanders, Vogelbescherming Nederland.

Steunpunt voor meldingen van stootvogelvervolg in het Gooi

De Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, postbus 1028, 1200 BA Hilversum heeft een steunpunt voor meldingen van stootvogelvervolg in het Gooi opgericht.

Hoewel stootvogels bij de wet zijn beschermd, komt over het hele land verspreid in toenemende mate stootvogelvervolg voor. Het omvat de

verstoring van nesten, het omzagen van nestbomen, het uithalen van eieren en jongen uit nesten, klemmen en doodschieten. De meest voorkomende onnatuurlijke doodsoorzaak is nog steeds moedwillige vergiftiging. Het valt op dat deze praktijken vooral in de omgeving van beschermde natuurgebieden plaatsvinden, waar stootvogels hun leefgebied hebben. Buiten de natuurgebieden ontbreekt structureel toezicht, zodat de vele bekende gevallen wel eens het topje van de ijsberg kunnen zijn.

In het Gooi vinden stootvogels als onder andere Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Bruine en Blauwe Kiekendief hun leefgebied. Naast het opruimen van aas en het eten van insecten, jagen stootvogels op onder andere Konijnen en Hazen en andere zoogdieren, maar ook op kleine zangvogels, duif- en kraai-achtigen. Daarom worden zij vaak door de mens als concurrent beschouwd.

De vogelwerkgroep roept het publiek op om bij het vermoeden van een wetsovertreding contact op te nemen met het steunpunt. De leden van het steunpunt zullen dan advies en ondersteuning kunnen geven bij het inschakelen van of aangifte doen bij de regionale politie, de 'follow up' hiervan en het opsturen van dode vogels voor onderzoek naar het Instituut voor Veehouderij en Diergezondheid te Lelystad. Tevens verzorgt het steunpunt de coördinatie met Vogelbescherming Nederland, de Regionale Politie en de Werkgroep Roofvogels Nederland.

Contact kan worden opgenomen met: F. Beffers, Bussum, 02159 - 10 178, R. Kloosterman, Bussum, 02159 - 10 562 (tevens fax) overdag 020 - 6 493 218, N.A. Klipfel, Bussum, 02159 - 31 041, C.J. Sjobbema, Baarn, 02154 - 20 215, G.J.J. Knoet, Nederhorst den Berg, 02945 - 4853.

Slaapplaats van Halsbandparkieten in Amsterdam

In verband met de recente mededelingen over Halsbandparkieten in onder andere Amsterdam in Het Vogeljaar (1994, nummers 2, 3, 4 en 6) lijkt het mij zinvol om nog melding te maken van een slaapplaats van deze vogels in Amsterdam-West, te weten het Rembrandtpark. In februari en maart 1995 telde ik hier 's avonds vaak meer dan negentig exemplaren, met een maximum van 125 stuks. Anderen wisten mij mede te delen dat men hier in november 1994 tot 156 exemplaren kon komen. Op een andere slaapplaats in Amsterdam-Zuid (Olympiaplein) werden in december 1994 circa negentig exemplaren geteld. De aantallen op de verspreid in de stad liggende slaapplaatsen kunnen onder andere door uitwisseling nogal variëren. De totale populatie wordt voor Amsterdam in 1994 voorzichtig op zo'n 170 vogels geschat, het aantal broedparen op twintig à dertig paren. Informatie over de Halsbandparkiet is grotendeels verkregen van L. Edelaar, B. Tigchelaar, R. Vlek en G. Timmermans. Laatstgenoemde zal in het binnenkort te verschijnen 'Broedvogelboek van Amsterdam' waaraan tal van leden van de Vogelwerkgroep Amsterdam meewerken, uitvoerig op de Halsbandparkiet ingaan.

■ P.J.T. Derks, Pieter Buijskensstraat 8 III, 1067 ZE Amsterdam, 020 - 6 131 904.

Torenvalken en ultraviolet licht

Finse onderzoekers hebben vermoedelijk vastgesteld dat Torenvalken (*Falco tinnunculus*) ultraviolet licht kunnen zien. De ontlastingsproducten van woelmuizen weerkaatsen dit licht. Op deze wijze kunnen de Torenvalken gemakkelijk deze prooidieren opsporen (Vitala, Korpimäki, Palokangas & Kolvula 1995). Dat vogels dit voor ons oogzintuig onzichtbaar licht kunnen waarnemen, is bekend (Snow & Snow 1988, Van Maanen 1991). Voor zover ons bekend, is nog niet vastgesteld dat vogels met behulp van dit licht op specifieke prooien jagen. Bij dagstootvogels blijkt in veel gevallen dat de kleurverhouding van de kegeltjes in het netvlies overeenkomt (Buddenbrock 1952, Peiponen 1964). Het is daarom mogelijk dat meer stootvogelsoorten bij de jacht gebruik maken van 'markeringen' die ultraviolet licht weerkaatsen.

Pierre Maréchal.

LITTERATUUR:

Buddenbrock, W. von (1952): Vom Farbensinn der Tiere. Stuttgart.

Maanen, H. van (1991): Onmenselijke zintuigen. Bloemendaal.

Peiponen, V.A. (1964): Zur Bedeutung der Ölkugeln im Farbsehen der Sauropsiden. Annales Zoölogy Fennica 1: 281-302.

Snow, B. & D. Snow (1988): Birds and Berries. Calton. Vitala, J., E. Korpimäki, P. Palokangas, M. Kolvula (1995): Attraction of Kestrels to vole scent marks visible in ultraviolet light. Nature 373: 425-427.

Roerdomp langs autoweg

In mijn diabeestand vond ik onlangs een dia van een grasveldje waarop met enige moeite de kop met hals van een Roerdomp was te onderscheiden. Ik herinnerde mij toen weer wat er enige jaren terug op de Oesterdam in Zeeland was gebeurd. Hoewel wat laat, wil ik het volgende toch nog melden.

Roerdomp, Oosterdam, 25 november 1989.

Foto naar een dia van W. le Mair.

Tijdens een excursie op 25 november 1989 vroeg één van de dames met enige aarzeling of het mogelijk zou zijn dat zij langs de weg een Roerdomp had gezien. Het leek ons niet erg waarschijnlijk maar wij keerden om en tot onze verbazing zat daar op niet meer dan zes meter van de

weg een Roerdomp. Ik kon zelfs een paar dia's maken, waarna hij ogenschijnlijk geheel gezond wegvloog.

Wij vroegen ons af of hij misschien had geleerd dat er bij een autoweg nogal eens verkeersslachtoffers liggen. Het was die dag heel mooi weer met een temperatuur van een enkele graad boven nul.

■ W. le Mair, Vinc. Cleerdinlaan 12, 5582 EK Waalre & H. van Rijck, Vaartbroek 17, 5632 XA Eindhoven.

Nieuwe directeur Vogelbescherming Nederland

Per 1 september 1995 is benoemd tot directeur van Vogelbescherming Nederland drs. J.J.A. Wijs (45).

De heer Wijs, dierenarts te Maarssen, volgt de heer J.F. Bonjer op, die per 1 april 1995 Vogelbescherming Nederland heeft verlaten in verband met zijn benoeming tot hoofd van de afdeling Voorlichting van de Vereniging Natuurmonumenten.

Een als een Tjiftjaf zingende Fitis

In de laatste week van maart (1995) arriveerde in de tuin achter mijn woning een Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*) die regelmatig zijn bekende zang liet horen. Maar er was óók zang van de Fitis (*Phylloscopus trochilus*) te horen. Omdat ik dat wel erg vroeg in het seizoen vond en tijdens één van mijn inventarisaties een ervaring met een zingende hybride Tjiftjaf X Fitis had opgedaan, besloot ik de beide zangers op te sporen (Maréchal 1989). Het bleek een Tjiftjaf te zijn die zowel de zang van de eigen soort als die van de Fitis uitstekend beheerste. Dit is in tegenstelling tot mijn vorige waarneming en de mij bekende literatuur waar de zang van de Tjiftjaf overgaat in die van de Fitis (ook wel andersom). Behalve de mogelijkheid van kruising tussen de soorten wordt ook de mogelijkheid geopperd van het inprenten van de 'vreemde' zang in een vroeg ontwikkelingsstadium. Het kan ook een vorm van mimicry zijn. Voor zover mij bekend is hierover weinig onderzoek in Nederland verricht. Het een en ander is zeker ook van belang bij inventarisaties en vroege waarnemingen. Wellicht zijn er lezers die hier ook ervaringen mee hebben? Bijgaande literatuuropgave kan, als oriëntatie, een hulp zijn voor onderzoekende geesten.

■ Pierre Maréchal, postbus 1187, 5602 BD Eindhoven.

LITTERATUUR:

Bergmann, H.-H. & H.-W. Helb (1982): Stimmen der Vögel Europas. München.

Dickson, D.-E. (1988): Probable hybrid Willow-Greenish Warbler. British Birds 81 (10): 531.

Frost, R.A. (1986): Phylloscopus warbler with songs of Chiffchaff and Willow Warbler. British Birds 79 (7): 340-341.

Da Prato, S.R.D. & E.S. da Prato (1983): Probable hybridisation between Chiffchaff and Willow Warbler. British Birds 76 (6): 248-251.

Maréchal, P.L.Th.A. (1989): 'De Grote Beek'-vogels. Inventarisatie van broedvogels 1989, historisch perspectief, beheersoverwegingen. Afdeling Cultuur-Techniek Ziekenhuis De Grote Beek, Eindhoven.

Schönfeld, M. (1978): Der Weidenlaubsänger. Die Neue Brehm-Bücherei, Wittenberg Lutherstadt.

Schönfeld, M. (1982): Der Fitislaubsänger. Die Neue Brehm-Bücherei, Wittenberg Lutherstadt.